

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

UZM PSİK. DANŐ NESLİHAN AYAN

AİLE

- Aile, duygularımızın oluştuğu ilk sosyal ortamdır. Kendimiz ve diğerleri hakkında ne gibi duygusal tepkiler vereceğimizi, bu duygularla ilgili düşüncelerimizi ve nasıl ortaya koyacağımızı aile içerisinde öğreniriz.

AİLE

- Duyguların öğrenildiği bu ilk sosyal ortam olan ailede, çocuklara duygularını nasıl ifade edecekleri, nasıl düşünecekleri ve nasıl davranacakları doğrudan öğretilmez. Daha çok eşler arasındaki duygusal alışveriş bunun için model oluşturur. Yetişkinlerin çocuklarına gösterdikleri duygular, davranışlar, çocukların duygusal yaşamlarının bir çerçevesini oluşturur (Goleman, 1996).

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Bireylerin olumlu davranış özelliklerini kazandığı ve geliştirdiği bir ortam olarak değerlendirilen aile, zaman zaman da olumsuz yasantıların ortaya çıktığı bir ortama dönüşebilmektedir (Özmen, 2004). Aile içi şiddet olarak değerlendirilebilecek, aşağılamak, cezalandırmak, zorlamak, güç göstermek gibi aile içi olumsuz iletişim biçimleri nedeniyle aile bazen gerilim ve çatışmanın, yoğun duygusal rahatsızlıkların kaynağı da olabilmektedir (Onur, 2000).

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Bu nedenle, aile hayatındaki gergin ve sürtüsmeli ilişkiler, çocuklar için güvensiz ve tedirgin bir ortam yaratmaktadır (Yörükoglu, 2000). Bunun yanında çocuklar aile ortamında problemlerin öfke ve saldırganlıkla çözümlendigiine şahit oluyorlarsa, saldırganlığı sorun çözücü bir davranış olarak öğrenmekte ve kendi yaşamlarında da uygulamaya koymaktadırlar (Kagıtçıbası, 1999).

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Yapılan araştırmalar, saldırganca davranışlar sergileyen ebeveynlerin saldırgan çocuklara sahip olduklarını ve ebeveynlerince cezalandırılan çocukların akran grupları içinde saldırgan davranışlar gösterdiklerini (Ersanlı, 2005, Ersanlı, 2007), aile içinde şiddet uygulayan tarafların, kendi ailelerinde de şiddet uygulanmış olduğunu (Çelik, 2002) ortaya koymaktadır.

AİLE VE ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Yapılan araştırmalar; anne-babası ayrı olan, aile bireyleri arasında siddete tanıklık eden ve aile üyeleri tarafından kendisine şiddet uygulanan öğrencilerde zorbalığa karışma oranının diğerlerinden önemli ölçüde daha fazla olduğunu; zorbalığa karışmayan öğrencilerin ise bu tarz problemler yaşamayan sağlıklı ailelere sahip oldukları ve özkavram düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuştur.

AİLE İÇİ ŞİDDET VE ZORBALIK

- Zorbalık konusunda oldukça kapsamlı araştırmalar yapan Olweus (1993)' a göre çoğu zorba davranışların altında yatan neden zorbalık yapanların yetistikleri aile kosullarıdır ve dogal olarak çevreye karsı belirli düzeyde kin ve dsmanlık duyguları gelistirdikleri varsayılabılır, bu duygu ve dürtü, diger bireyleri rahatsız ederek ve onlara acı vererek doyum sağlamaya neden olur.

AİLE İÇİ ŞİDDET VE ZORBALIK

- Çocukla ailesi arasındaki zayıf ilişki ya da reddedici bir aile ortamı, çocuğun baskalarına karşı olumsuz tutum ve davranış geliştirmesine neden olmaktadır (Olweus, 1999).

AİLE İÇİ ŞİDDET VE ZORBALIK

Banks (1997), zorba öğrencilere daha çok fiziksel cezanın verildiğini, sorunların üstesinden gelmek için fizik gücün öneminin vurgulandığını, bu gücü kullanmanın öğretildiğini, buna karşın aile desteğinin ve sıcaklığının yeterli olmadığı ailelerden geldiklerini ifade etmiştir.

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Bektas'ın (2007) araştırmasına göre ise, ebeveynin çocuğun bakımı konusunda tutarsız ve uyumsuz davranışlar sergilediği ve bunun sonucunda ebeveyn-çocuk arasında oluşan “kaygılı bağlanma” biçimine sahip olan çocukların hem zorba hem de kurban olma düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya çıkmıştır.

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Fitzgerald (1999; akt., Ayas, 2008), çocukla ailesi arasındaki zayıf ilişki ya da reddedici bir aile ortamının, çocuğun baskalarına karşı olumsuz tutum ve davranış geliştirmesine neden olacağını ortaya koymuştur. Ona göre; çocuklar aile ortamında şiddete maruz kalarak ya da şiddete tanık olarak şiddet davranışlarını model alarak öğrenir ve daha sonra ilişki kurduğu çocuklarla da bu şekilde temas kurar.

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Ülkemizde akran zorbalığı ve aile içi şiddet ilişkisini araştıran çalışmalara göre; aile içinde yaşanan şiddetin öğrencilerin zorbaca davranışlar göstermesinde etkili olduğu (Genç, 2007), aile bireyleri arasında şiddete tanık olmanın ya da maruz kalmanın zorbalık olaylarına karışmada etkili olduğu (Arslan, 2008), buna karşın çocuk ve anne-baba arasındaki olumlu ilişkiler arttıkça çocukların zorba ve zorba/kurban olma durumlarının azaldığı görülmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Buradan yola çıkarak, şiddetin öğrenilmiş bir davranış olduğunu ve şiddetin var olduğu aile ortamlarında büyüyen çocuklarda, şiddet davranışının ortaya çıkma eğiliminin diğerlerine göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür (Çelik, 2002).

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Görüldüğü gibi içinde bulunulan aile ortamı ve ebeveynlerin çocuk yetistirme tarzları, siddetin tanığı olma ve siddete maruz kalma, zorbalık davranışlarını açıklamada önemli bir degiskendir.

AİLE İÇİ ŞİDDET VE AKRAN ZORBALIĞI

- Okul zorbalığını önlemeyi amaçlayan profesyoneller, zorba/kurban olan çocuklarla çalışmanın yanı sıra, aile içi şiddetin varlığı konusundaki süphelerini test etmeli ve ebeveynleri de okul zorbalığını önleme programlarının bir parçası haline dönüştürmeye çabalamalıdır.